

органов внутрішніх дел в охроне общественного порядка и общественной безопасности // Совершенствование административной деятельности ОВД. М., 1994. 24. Янушко В.И. Анализ теоретического подхода к понятию взаимодействия оперативных аппаратов органов внутренних дел // Вопросы совершенствования оперативной – розыскной деятельности органов внутренних дел. К., 1992.

Надійшла до редколегії 10.10.02

С.В. Сезонов

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ

Побудова правової держави в Україні, соціальна політика якої спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і розвиток людини значною мірою залежить від підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів. Вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ в боротьбі зі злочинами та адміністративними деліктами – об'єктивна необхідність, що диктується змінами в українському суспільстві.

Найбільш значною за обсягом регульованих суспільних відносин є сфері охорони громадського порядку і профілактики правопорушень є адміністративна діяльність. Це зумовлює почасти численністю і велику різноманітність заходів адміністративного примусу в порівнянні з заходами, передбаченими іншими галузями права і дозволяє припустити, що серед правових засобів впливу на процеси, що протікають в сфері боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку і забезпечення суспільної безпеки, іншими словами, в сфері зовнішньої складової оперативної обстановки, адміністративні заходи мають особливе, а в певному сенсі, і визначальне значення.

Іншою важливою особливістю адміністративно-правових засобів боротьби з правопорушеннями, на відміну від інших правових засобів, є те, що відповідно до чинного законодавства, правом їхнього застосування наділене широке коло співробітників органів внутрішніх справ. Основними суб'єктами їхнього застосування є співробітники міліції, що виконують свої обов'язки щодо здійснення загального нагляду за точним і неухильним дотриманням посадовими особами і громадянами правил, що регулюють громадський порядок і безпеку з метою попередження і припинення правопорушень, виявлення порушників і притягнення їх до відповідальності або прийняття до них мір суспільного впливу. Як правило, саме в склад міліції на місцях входять найбільш численні служби органів внутрішніх справ (патрульно-постова, дільничних інспекторів, державної автомобільної інспекції, охорони), що охоплюють своїм впливом значну територію і основну кількість осіб, що мають криміногенні схильності.

Органи внутрішніх справ являють собою систему. Отже, її функціонування пов'язане з керуючим, упорядковуючим впливом як на внутрішньо-системному, так і на міжсистемному рівнях. Таким чином, уявляється логічно доцільним виділити два напрямки у підвищенні ефективності роботи органів внутрішніх справ.

Перше – вдосконалення зовнішнього адміністративно-правового регулювання діяльності міліцейських підрозділів.

Друге – вирішення питань, що мають внутрішньосистемний зміст. До них належать питання, пов'язані з необхідністю приведення в відповідність з законодавством нормативного забезпечення, уточнення мети, задач, структури органів внутрішніх справ, вдосконалення практики використання адміністративно-правових засобів, критеріїв оцінки.

При цьому для досягнення мети, якою є приведення практики роботи органів внутрішніх справ по боротьбі зі злочинами і адміністративними проступками в відповідність з нинішніми реаліями, необхідно поставлені проблеми вирішувати в комплексі.

Необхідно мати на увазі і ту обставину, що відповідно до своїх посадових обов'язків співробітники служб кримінальної міліції (карного розшуку, боротьби з економічною злочинністю, з незаконним оборотом наркотиків і ін.), поряд з виконанням ними оперативно-розшукових функцій, наділені правом застосування адміністративно-правових засобів, оскільки без них неможливо виконання функції боротьби зі злочинністю. Правова основа цього положення чітко визначена в Законі України від 20.12.1990 року «Про міліцію», а також в актах, де визначається організаційно-структурна побудова органів внутрішніх справ. При цьому цілком очевидна ситуація, коли представники окремої галузевої служби органів внутрішніх справ при рішенні задач боротьби зі злочинністю виконують як оперативно-розшукові, так і адміністративно-правові функції. Наприклад, співробітники кримінальної міліції як суб'єкти оперативно-розшукової діяльності наділені і адміністративно-правовими повноваженнями в частині забезпечення адміністративного нагляду за окремими категоріями осіб. У процесі виконання пошукових і організаційних дій, спрямованих на затримання злочинців, ними використовуються адміністративно-правові заходи, що носять загальні, надані всім співробітникам міліції повноваження (право перевірки документів, що посвідчують особу, право входу в житло, право зупинки транспорту, застосування запобіжних заходів, аж до застосування зброї і т.д.). Таким чином, розгляд проблеми адміністративно-правового впливу на злочинність не має вузькоспеціалізованого характеру та не може обмежуватися рамками діяльності основних суб'єктів застосування адміністративних заходів (патрульно-постової служби, охорони, державної автомобільної інспекції, служби дільничних інспекторів міліції і т.п.). Це, в свою чергу, дозволяє зробити висновок про те, що розробка всього комплексу організаційно-правових заходів системи Міністерства внутрішніх справ, спрямованих на боротьбу зі злочинністю, іншими словами, на поліпшення оперативної обстановки неможлива без врахування і чіткого визначення місця адміністративно-правових засобів в загальному комплексі означених питань. У зв'язку з цим пропонується встановити групу критеріїв, в відповідності з якими наявні адміністративно-правові заходи, що застосовуються співробітниками органів внутрішніх справ в профілактиці злочинів, будуть уявлені як заходи, на-

правлені на рішення задач загальної і індивідуальної профілактики злочинів через вплив на вчинки, що безпосередньо передують злочинам.

Перший критерій – це рівень профілактики (загальна, індивідуальна). Загальним положенням для розуміння адміністративно-правової індивідуальної профілактики є наявність факту постановки особи, з якою проводиться профілактика, на той або інший облік в органах внутрішніх справ. Так, у відповідності з Законом «Про міліцію», взяттю на облік підлягають, наприклад, особи, що звільнені з місць позбавлення волі; засуджені до позбавлення волі, в відношенні яких виконання вироку відстрочено.

В відповідності з другим критерієм, умовно названим «сфера застосування адміністративно-правових заходів», адміністративно-правові заходи слід розглядати як такі, що спрямовані на попередження та припинення злочинів. Мова йде про заходи, передбачені Законом «Про міліцію», що застосовуються винятково в відношенні осіб, що вчинили злочини. Це входження в житло, застосування деяких спеціальних засобів, адміністративний нагляд за особами, що прибули з місць позбавлення волі.

Наступну групу адміністративно-правових заходів, розглядуваних у відповідності з названим вище критерієм, складають адміністративно-правові заходи, що застосовуються як стосовно осіб, що вчинили злочин, так і стосовно тих, що вчинили адміністративний проступок. До таких заходів попередження і припинення правопорушень потрібно віднести зупинку транспорту, перевірку документів, перевірку місць зберігання зброї і т.п. Необхідність цих відносно універсальних адміністративно-правових заходів достатньо очевидна. Та обставина, що «адресатом» їх застосування є як особи, що порушили кримінальний закон, так і особи, що вчинили адміністративні проступки, а в разі випадків також і законослухняні громадяни створює особливу сферу, яка потребує спеціального вивчення для вдосконалення законодавства, що визначає діяльність працівників міліції.

Третю групу адміністративно-правових заходів складають заходи, які направлені на попередження проступків, що в певній мірі має значення і для боротьби зі злочинністю. Це передусім такі міри адміністративного припинення як доставляння, адміністративне затримання, особистий догляд, догляд речей, а також міри стягнення: попередження, штраф, вилучення предметів з відшкодуванням збитків, конфіскація, позбавлення спеціального права, виправні роботи, адміністративний арешт.

Третій критерій оцінки дозволяє визначити групу адміністративно-правових заходів, що застосовуються стосовно правопорушників на різноманітних етапах протиправної діяльності.

Подальша розробка типології адміністративно-правових засобів, можливо, дозволить виділити для більш детального вивчення адміністративно-правові заходи, що застосовуються стосовно окремих категорій осіб. Цей напрямок уявляється досить перспективним для наукового пошуку, кінцевою метою якого є виявлення шляхів підвищення ефективності боротьби зі злочинністю.

Список літератури: 1. Самсонов В.Н. Административное законодательство: понятие, содержание, реформа. Х., 1991. 2. Ключниченко А.П. Меры административного принуждения, применяемые милицией. К., 1979.

Надійшла до редколегії 22.09.02

С.В. Слінько

ПРОБЛЕМИ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

У класовому суспільстві соціальне управління, політична система держави і демократії органічно пов'язані з такою важливою і складною категорією, як державна влада. В.І. Ленін неодноразово підкреслював, що в політиці найбільш істотним є устрій державної влади. Ні обійти, ні відсунути питання про владу не можна, тому що це основне питання, яке визначає розвиток революції, зовнішню і внутрішню політику [1, с.200].

Даному теоретичному питанню юристи – С.С. Алексєєв, Ф.М. Бурлацький, А.М. Вітченко, Д.А. Керімов, Ю.І. Стецовський, Ю.А. Тихомирова, Ф.Н. Фаткулліна та ін. приділяли і приділяють велику увагу [2, с.681; 3, с.157; 4, с.44; 5; 6, с.93].

У класичних джерелах неодноразово висловлювалося судження про глибоку єдність держави і державної влади. Однак це не виключає, що держава і державна влада тотожні. Аналіз висловлень М. Робесп'єра, Ж.Ж. Руссо, П.А. Кропоткіна, В.Случевського, І.Я. Фойницького, спонукає до висновку про те, що державна влада має характерні відмітні ознаки, що містять у собі організовану класову волю й організовану класову силу [7, с.29–31; 8, с.396; 9, с.196; 10, с.23].

Держава – це не тільки форма організації державної влади, але і безпосередній її носій. Посадові особи, наділені владними державно-розпорядчими повноваженнями, виступають як зовнішні представники даної влади. Сама ж державна влада виявляється безпосередньо у специфічних управлінських відносинах, що у науці іменуються владовідносинами. Ці відносини мають яскраво виражений характер, просякнуті владними початками, що передбачають підпорядкування усіх суб'єктів [11, с.224].

Державна влада є не тільки складною, але і динамічною системою. Динамізм влади знаходить свій вираз у тому, що реальність влади виявляється і впливає на суспільні відносини, влада послідовно зміцнюється й удосконалюється, як удосконалюються закони держави.

Для права характерні визнання і регулювання організованого впливу на свідомість і поведінку людей. Такий вплив спрямований на досягнення загальних цілей, завжди виражений в офіційних, встановлених і визнаних суспільством і державою формах і забезпечений засобами та інститутами, включаючи примус, для проведення визначеного курсу.

Влада найбільше концентровано виражає зміст організованого соціального впливу, що своєрідно виявляється і як державне управління, і як самоврядування. В останньому випадку особливо яскраво виділяється